

کرتارپور دے کوتک۔ بھاگ-۲

اجتے دے پرشنان نے کیتا بابا پرسن

اتے کلانور دا کروڑیا

اجتا بابا اتے مردانہ۔ بی: ۴۰ تصویر۔

چوممنچٹوں بے لنگگ) ہے۔ شبد نرنکار ہے۔ اوہ جنم مرن توں اپر ہے۔

گورو صاحب دے اشارے تے مردانہ سچیت ہویا۔ صاحب نے سبد گاویا:-

سریراگ محل ۱ دھات ملے فن دھات کؤ صفتی
صفت سماء لال گلال گہرا سچارنگ چڑاؤ۔ سچ
ملے سنتوکھیا ہر جپ ایکے بھائی۔ ابھائی رے سنت
جنا کی رین۔ سنت سبھا گڑ پائے مکت پدارتھ
دھین۔ ارباؤ۔ اوچو تھان سہاونا اوپر محل مرار۔
سچ کرنی دے پائے دڑ گھڑ محل پیار۔ گرمکھ من
سمجھائے اتم رام بیچار۔ ۲ تریدھ کرم کمائیہ
اس اندیسا ہوی۔ کیو گڑ بن ترکٹی چھٹسی سچ
ملیئے سکھ ہوی۔ نج گہر محل پچھائیئے ندر کرے
مل دھوی۔ ۳ بن گڑ میل ن اترے بن ہر کیو گہر
واس۔ ایکو سبڈ وچارینے اور تیاگے اس۔ نانک دیکھ
دکھائیئے ہؤ صد بلہارے جاس۔ ۴

گورو صاحب نے سمجھایا کہ نرنکار دی ارادھنا صرف تے صرف نام بھاؤ اویدی صفت صلاح جان استت ہے۔ اوہ استت بول کے، سوچ کے، وچار کے، کھوج

پکھوکیاں دے اجتے رندھاوے نال گورو صاحب دی پرانی واقفیت سی۔ اجتے دا پتا حتہ گورو صاحب دے ویاہ موقع انتظامیاں وجوں حاضر سی۔ پتا دے گزر جان توں بعد علاقہ دا چودھری اجتا بنیا۔ سرکارے دربارے انوں گل کرن دا چچ اچکا سی۔

کیونکہ دودے دے لاگے گورو صاحب دے ڈیرے تے روز ہزاراں لوک پہنچ رہے سن تے اک طرحاں نال میلہ لگا رہندا سی۔ لنگر پانی دا پر بندھ سی۔ ہر کوئی بھری سبھا وچ بول نہی سکدا۔ پھر جدوں گورو صاحب سنگت وچ وکھیاں کردے تاں ایہ اجتا رندھاوا سی جو گورو صاحب کولو سوال پچھدا۔

اجتے رندھاوے دے پرشن بھائی صورت سنگھ نے لکھے سن جو روحانیت پکھوروشنی پاؤدے بن۔ ایہ گوشٹیاں وکھ وکھ سمیاں تے بوٹیاں ہونگیاں۔ بیٹھاں کجھ اک اجتے تے پرشن:-

۱. بابا تیرا اصلی روپ کی ہے؟- اجتا

اجتا کہن لگا گورو صاحب اسیں تہانوں وکھرے وکھرے روپاں وچ ویکھدے ہاں۔ کدی تسی کجھ نظر اؤدے ہو کدی کجھ۔ کدی تسی بادشاہاں نال گل بات کر رہے ہندے ہو، کدی سنتاں دی منڈلی وچ سنت لگدے ہو، کدی تسی مولویاں دی سنگت وچ مولوی دسدے ہو۔ براہمن 'چ بیٹھے تسی براہمن جہے لگدے ہو۔ بابا جی ساڈا تاں سر چکرا جاندے ہے کیونکہ کدی تسی دھانک (سانسی) بن شکار تے نکلدے ہو۔ کدی تسی اپنے آپ نوں نیچاں توں وی نیچ سداؤدے ہو۔ سانوں مہتہ کالو دا پتر جان چونی دا پتی جان لکھمی چند دا پتا کدی گھٹ ہی نظر اؤدا ہے۔

سو گورو جی تہاڈا اصل سروپ کی ہے؟

گورو جی نے سنگت نوں سمجھایا کہ گورو دا سروپ جان سرپر تان اک سادھن ہے جس راہی نرنکار دی بانی تہاڈے تک پہنچ رہی ہے۔ ایہہ سرپر تان ناسوان ہندے بن۔ میرا اصل سروپ شبد (منس وڈ

بی: ۴۰-۱۰۰ اتے جواہر- ۴۰۳ توں ۴۲۸
اتہاسک کتاباں وچوں ملدے اجتے رندھاوے دے کیئے ہوئے پرشن۔ ۱۸ویں صدی دے لکھے لگدے بن، جو روحانیت پکھوروشنی پاؤدے بن۔ اجتے دے سوال بی-۴۰ وچ وی بن۔ پر اسان اکت جواہر نوں ادھار بنایا ہے۔ ایہہ گوشٹیاں وکھ وکھ سمیاں تے بھاؤ ۱۵۱۲ توں ۱۵۳۹ ای درمیان بوٹیاں ہونگیاں۔

پھر اتھے جنم ساکھیاں وچ جو بانی دتی گئی ہے اس بابت ویکھیا گیا کہ اوہ بہتی تھائی پہلی پاتھاساپی دی بانی نہی ہے۔ اس کرکے ڈھکوی بانی لبھ کے دے دتی گئی ہے۔

بی: ۴۰ نے گورو صاحب نال اجتے دیاں دو تصویراں دتیاں؛ اک وچ داہڑی کالی ہے اے دوسرے وچ چٹی۔ (بھاؤ ترتیبوار ۱۵۱۸ ای اتے ۱۵۳۹-۱۵۳۹ ای)۔ بڑی حیرانی دی گل، ڈیرہ بابا نانک دے کجھ رندھاوا پرواراں دے بزرگ ہندیاں دی شکل اجتے دی اس تصویر نال بہت میل کھاندی ہے۔

ਕਰਕੇ، گیت گائے کیتی جا سکدی ہے۔ صاحب نے سمجھایا کہ میرے کہے شبد اودوں وی موجود ہونگے جدوں ایہہ سریر تسی نہی ویکھ سکوکے۔

سوروپ دی اہمیت نہی ہے۔ مہتوپورن ہے؛ شبد۔ سو شبد ہی گورو ہے۔ سبد ہی میرا اصل سوروپ ہے۔

---◆---

۲. بابا شبد سن میرا تان من ہی سہم گیا۔ اجتا

دودے دے لاگلے ڈیرے جتھے بعد وچ کرتا رپور وسدا ہے اوتھے سنگت وچ بیٹھے سن گورو صاحب نوں اکال پرکھ دی اجیہی یاد آئی کہ اوہ شبد چھیڑ دتا جہڑا سلطان پور ابار اہیملودھیب ابراہیم رچیا سی جدوں نرنکار نے گورو صاحب دی حساب کرن ویلے عجت پت رکھی سی۔ بھاؤ:-

سریراگ محلہ ۱ کوٹ کوٹی میری آرجا پون پیئو اپیاؤ۔ (دیکھو پورا شبد، پنہ ۵۹)

سید سن کے اجتا کہن لگا بابا جی میرا تان من ہی ڈر گیا سی۔ ایسے سخت لفظ تسان ورتے کی گل ہوئی آ؟

گورو صاحب نے بھری سنگت وچ اجتے نوں سمجھایا کہ اسیں اکال پرکھ دی مہانتا دا اندازہ رتی بھر وی نہی لا سکدے، اوہ اپنا بے انت ہے۔ اک نیکے توں نیکے پکھ نوں وچارنا شر وع کر دیو تان وی کوئی اتہاہ نہی۔ بریکی وچ وی تھا نہی تے جے وشالتا بارے سوچنا شر وع کر دیو تان وی کوئی انت نہی۔ اسیں تل ماتر وی نرنکار دی بے انتتا نوں بیان نہی کر سکدے۔ اوہ پرے توں پرے ہے۔ سو جے کوئی ایہہ کہے کہ بابے نانک نے نرنکار دا بھید پا لیا ہے تان پھر مینوں ایہو شبد گاؤنا بندا ہے۔

---◆---

۳. بابا تیری یاری جوگیاں نال۔ کی جوگ نرنکار نال جوڑا ہے؟- اجتا

جویں پہلاں دس چکے ہاں کہ گورو صاحب دے ویلے پنجاب وچ جوگیاں دی پوری طوطی بولدی سی۔ اس کرکے گورو صاحب دا زیادہ واہ جوگیاں نال پیا۔ جوگی ہی وڈی گنتی وچ گومت دے پرچارک بنے۔ جوگیاں دی گورو صاحب نال سنگت ہون کرکے بہت لوکاں نوں بھلیکھا پے رہا سی کہ شاید گورو صاحب وی جوگیاں دا کوئی فرقہ چلا رہے۔ ایسے پرسنگ وچ ہی اجتے نے سوال کر دتا کہ کی جوگ نرنکار نال جوڑا ہے؟

دیالو بابا نے مردانے دی رباب تے سارنگ دی وار وچ شبد کہیا:

محلہ ۱ ن بھیجے راگی نادی بید۔ ن بھیجے سرتی گیانی جوگ۔ ن بھیجے سوگی کیتے روچ۔ ن بھیجے روپ مال ۵۰ رنگ۔ ن بھیجے تیرتھ بھوئی ننگ۔ ن بھیجے دات ۵۰ کیتے پن۔ ن بھیجے باہر بیٹھیا سن۔ ن بھیجے بھیر مرہ بھڑ سور۔ ن بھیجے کیتے ہووہ دھوڑ۔ لیکھا لکھیتے من کے بھائی۔ نانک بھیجے ساچے نائی۔ ۲

گورو صاحب نے ڈیکے دی چوٹ کہہ دتا کہ اے نرنکار

دے اہلاکھیو مت کوئی غلط فہمی وچ رہے نرنکار تہاڈے شاستری راگ، جاں جوگ کرن نال جاں رکھیاں صورتاں ٹکاؤن نال، جاں سوگ وچ منہ بنائے بیٹھے رہن نال، جاں شگار جاں پھر گل وچ مالا پائون نال جاں ۶۸ تیرتھاں دے درشناں نال، جاں وڈے وڈے کیتے پن جاں پھر سن والا اسن لائے بہن جاں پھر جنگ دے میدان وچ سورمگنی نال لڑدے مرن نال جاں نری نمرتا دا اصول اپناؤن نال نہی ملنا۔ رب دی پراپتی صرف تے صرف نام دے لڑھ لگیاں ہے اوہ وی دلوں ہوکے۔ بھاؤ صفت صلاح اکو اک رستہ ہے۔

اگے پھر فرمایا کہ جوگی لوک ورتھ وچ اپنا جیون گال رہے۔ اناں نوں کجھ وی پراپت نہی ہونا۔

---◆---

۴. رسوئیا بناں نہاتے لنگر 'چ وڑ گئیے' - اجتے دی شکانت

گورو صاحب کرتا رپور سنگت وچ بیٹھے سن کہ شکانت آگئی کہ کوئی بھائی جوٹھے ہتھی لنگر بناؤن لگ گیا ہے۔ اوناں سمیاں وچ جوٹھ سچ دا بڑا وڈا مصلیٰ ہندا سی۔ وڈے سماگماں 'چ براہمن ہی رسوئی تیار کریا کردے سن۔ کرتا رپور وکھے ایہہ مصلیٰ کئی واری اٹھیا سی۔ اک ویراں تان اک براہمن نے پنگت وچ بہے کے لنگر چھکن توں ناہ کر دتی سی۔ (ویکھو صفحہ-۳۹۵)

جوٹھ سچ دے مصلے تے گورو صاحب نے جوروپ اپنایا اوہ وڈا انقلابی سی۔ حالان مسلمان وی سدھانتک طور تے سچ جوٹھ دے سدھانت نوں نہی سن مندے پر مسلمانی سماج وی اجے اوسے طرحاں براہمنی اصولاں وچ پھسیا پیا سی۔

گورو صاحب نے جدوں لنگر وچ شودر اتے اچھوت نوں سورن جاتاں دے نال بیٹھا دتا تان چار چھیرے دہائی مچی سی: حق تے ورودھ وچ۔ اودوں مسلمان تے شودراں نے گورو صاحب دا پکھ لے لیا جس کرکے انقلاب وچ سوکھ آگئی۔ سچ جوٹھ دے مصلے تے آج ۵۰ سال بعد وی ہندوستانی سماج پنجاب توں بہت پچھے ہے۔ اجتے والی ساکھی دسدی ہے کہ گورو صاحب نے بیٹھ ششوبہت سبد اس موقع بولیا:-

سلوک محلہ ۱ جوٹھ ن راگیں جوٹھ ن ویدیں۔ جوٹھ ن چند سورج کی بھیدی۔ جوٹھ ن انی جوٹھ ن نائی۔ جوٹھ ن میہہ ورھئی سبھ تھائی۔ جوٹھ ن دھرتی جوٹھ ن پانی۔ جوٹھ ن پوئے ماہ سمانی۔ نانک نگریا گن ناہی کوئی۔ موہ پھیری مہ جوٹھا ہوئی۔ ۱

سچ جوٹھ دے ورودھ وچ ہور وی کئی تھانٹی کئی موقعیاں تے گورو صاحب نے انقلابی رویہ اپنایا رکھیا۔ ویکھو:

• من جوٹھے تین جوٹھ بے جہوا جوٹھی ہوئی۔ مکھ جھوٹھے جھوٹھے بولنا کیو کر سوچا ہوئی۔ بن ابھ سبدن مانجیتے ساچے تے سچ ہوئی۔

• اپر آئی بیٹھے کوڑیاں۔ مت بھٹے وے مت بھٹے۔

ایہہ ان اس اڈا پھٹے -- تن پھٹے پھیڑ کرین -- من جوٹھے چلی بھریں -- کہ نانک سچ دھیائی -- سچ ہووے تا سچ پائے --

• سوچے ایہ ن آکھیے بہن چ پنڈا دھوئی -- سوچے سیئی نانکا جن من وسیا سوئی --

سچ -- جوٹھ دے کھنڈن دے نال ہی جات پات دے سدھانت دی وی کھنڈنا ہو جاندی سی جس کر کے سکھی لہر انقلاب داروپ دھارن کر گئی۔

---◆---

۵. بابا جی ایہدا کی ارتھ؟

"ارید نرید دھندھوکارا --"

کرتارپور سنگت وچ "ارید نرید دھندھوکارا -- دھرن ن گگنا حکم اپارا --" (پورا شبد ویکھو پنہ ۳۲۳) والا شبد ماروراگ وچ گورو صاحب تے ماردانے گا ویاتے سنگت دی لے تے پر کوئی جھوم اٹھیا۔ حالان سنگت وچوں بہت گھٹ لوکاں نوں سبد دی سمجھ پئی سی۔

سمایتی تے اجتارندھاوے نے کہہ ہی دتا کہ بابا جی ایہدا کی مطلب؟

گورو صاحب نے سنگت نوں سمجھایا کہ ساری سرسٹی، سارا برہمنڈا اک ہی طاقت توں اتپن ہندا ہے۔

اجتے پچھیا کہ پھر جدوں اجے رچنا نہیں سی تان اوہ اک طاقت کتھے برجمان سی کیہو جی سی؟

گورو صاحب نے وستھار نال سنگت نوں دسیا کہ اودوں اکال پرکھ سَن اوستھا وچ سی۔ بہاؤ کجھ وی نہیں سی صرف ہنیر گھپگھیر سی۔ تان دھرتیاں سن تان سورج سن تان چند سن۔ قدرتی ہے اودوں پھر ایہہ پہاڑ، ایہہ ندیاں ایہہ رکھ بنا سکتی، طرحاں طرحاں دے جی جنت کجھ وی نہیں سی۔

اگے سمجھایا کہ جدوں اکار ہی نہیں سی اس کر کے پَن پاپ دا سوال ہی پیدا نہیں ہندا۔ پور منکھی برائیاں جاں چنگیاں دی وی ایہو اوستھا سی۔ تان ویر، ورودھ، تان کھشیاں، تان غمیاں، نہ ڈر، تان ازادی دا سوال تان غلامی دا، اتے مزے دی گل اودوں نرک سورگ دا وی کوئی مطلب ہی نہیں سی۔ کہن توں بہاؤ ایہہ سارے گن رچنا دے نال اؤدے بن۔

جدوں پھر نرنکار دی موج آئی تان اک حکم نال سرسٹی دی رچنا کر دتی: "کیتا پساؤ ایکو کواؤ۔"

سو اجتیا اوہ دھوندھوکارا والی گل نرنکار دی اس اوستھا دی ہے جدوں اوہ نرگن سروپ وچ سی۔

---◆---

۶. بابا جی نرنکار دانا بینا کوے ہو گیا؟ - اجتا

جدوں گورو صاحب تے مردانے ماروراگ وچ بیٹھ ششوبھت شبد دا الاپ ماروراگ چ لگایا تان انت وچ اجتا پھر ہتھ جوڑ کے کھلو گیا کہ صاحب جی سانوں دسو کہ نرنکار دانا بینا کوے ہو گیا:-

مارو محلہ ۱ پر دھن سنچہ رے جن بھائی -- ستگور سیو رہے سرنائی -- تسکڑ جوڑ ن لاگے تا کو دھن اچے

سبد جگیا -- ۱ تو ایکنکاڑ نرالم راجا -- تو آپ سوارہ جن کے کاجا -- امر اڈول اپاڑ امولک پر استھر تھان سہایا -- ۲ دیہی نگرے اوتھ تھانا -- پنچ لوک وسہہ پردھانا -- اوپر ایکنکاڑ نرالم سن سمدھ لگایا -- ۳

دیہی نگرے نو دروازے -- سر سر کرنہارے ساجے -- دسوے پرکھ اتیت نرالاپے الکھ لکھایا -- ۴ پرکھ الیکھ سچے دیوانہ -- حکم چلائے سچ نیسانا -- نانک کھوچ لہہ گھڑ اپنا پر اترام نام پایا -- ۵ سرب نرنجن پرکھ سجانا -- ادل کرے گر گیان سمانا -- کام کرودھ

لے گردن مارے پوے لوبھ چکایا -- ۶ سچے تھان وسے نرنکارا -- اپ پچھانے سبد وچارا -- سچے محل نواس نرنتر اون جاں چکایا -- ۷ نہ من چلے ن پوؤ اڈاوی -- جوگی سبد انابد واوے -- پنچ سبد چھنکاڑ

نرالم پرہہ آپے وائی سنایا -- ۸ بھو بیراگا سچ سماتا -- پوے تیاگی انہدراتا -- انجن سار نرنجن جانے سرب نرنجن راپا -- ۹ دکھ بھے بہنجن پرہہ اناسی -- روگ

کٹے کاٹی جم پھاسی -- نانک پر پرہہ سو بھو بہنجن گر ملیئے پر پرہہ پایا -- ۱۰ کالے کوں نرنجن جانے -- بوجھے کرم سو سبد پچھانے -- آپے جانے آپ پچھانے

سبھ تس کا چوچ سبایا -- ۱۱ آپے ساہو آپے ونجارا -- آپے پرکھے پرکھنہارا -- آپے کس کسوئی لائے آپے قیمت پایا -- ۱۲ آپ دیال دنیا پرہہ دھاری -- گھٹ

گھٹ رو رہیا بنواری -- پرکھ اتیت وسے نہکیول گر پرکھے پرکھ ملایا -- ۱۳ پرہہ دانا بینا گر گوائے -- دوجا میئے ایکو دکھائے -- آساما نرالم جونی عقل

نرنجن گاپا -- ۱۴ پوے میٹ سبد سکھ ہوئی -- آپ ویچارے گیانی سوئی -- نانک پر جس پر گن لاہا ستسنگت سچ پھل پایا -- ۱۵ ۱۶ ۱۷

دانا بینا فارسی دا لفظ ہے جس دا موٹا جیہا مطلب ہے اندر باہر دی سببہ جانن والا۔ تے گورو نانک دا نرنکار دانا بینا ہے۔

گورو نانک نے نرنکار دے سبندھ وچ کئی سدھانت پھلی واری منکھتا نوں دتے جوہں کہ اوہ نرنکار ہون دے نال نال کریالو دیالو وی ہے۔ اوہ ساڈے دلاں دی سنندا ہے۔ جدو اوہدی کریا ہو جاوے پھر پردے

وچوں دوئی دویت مک جاندی ہے تے گھٹ گھٹ وچ اسدے ہی درشن کردا ہے گرمکھ۔ اوہدا تان لیندیا منکھاں دے دکھ دور ہو جاندا ہے اوہ انند چت ہو

جاندے۔

سورٹھ محلہ ۱ الکھ اپار اگم اگوچر نہ تس کال ن کرما -- جات جات اجونی سبمبھو نہ تس بہاؤ ن بھرما -- ۱ ساچے سچیار وٹھ قریاں -- نہ تس روپ

ورن نہی ریکھیا ساچے سبد نیسان -- رہاؤ -- نہ تس مات پتا ست بندھپ نہ تس کام ناری -- عقل نرنجن اپر پرمیڑ سگلی جوت تماری -- ۲ گھٹ گھٹ

انتر برہم لکایا گھٹ گھٹ جوت سبائی -- بجر کپاٹ مکے گرمتی نرہی تازی لائی -- ۳ جنت اپائی کال سر جنتا وسگت جگت سبائی -- ستگور سیو پدارتھ

پاوہ چھوہ سبد کمائی -- ۴ سوچے بہاڈے ساچ سماوے ورلے سوچاچاری -- تیتے کو پرم تنٹ ملایا نانک سرن تماری --

---◆---

੭. بابا جی تہاڈے بعد بہرم پیدا ہونگے۔ تہاڈی جوت کتھے ہوویگی؟ - اجتا

(1539 ای. بہاؤ جوتی جوت سماؤن ویلے دا سوال)
اجتے نے بڑے سنسار پوربک کیہا کہ بابا جی ایہہ سنسار ایہہ سریر ناسوان ہے۔ جدوں تسی ایہہ سنسار چھڈ گئے تان لوکاں وچ بڑے بہرم بھلیکھے پینگے کہ گورو صاحب نے آہ کیہا سی گورو صاحب نے اوہ کیہا سی۔ اس مصلے دا کی حل ہووے؟
گورو صاحب نے حکم کیتا کہ بھائی اجتیا میریاں کیتیاں گلاں باتا میرا حکم نہی۔ میرا حکم شبد ہے جو سدا سنگتاں دے کول موجود رہے گا۔ شبد ہی میری جوت ہے۔ گورو صاحب گوروی وچ شبد گایا (لکھت مئے نہی سبد نیسانا) :-

راگ گوروی اسٹیدیا محلہ ۱ گوروی گواریری ستنام
کرتا پرکھ گر پرساہ۔ نده سده نرمل نام بیچار ک۔
پورن پور رہیا بکھ مار۔ ترکٹی چھوٹی بمل مجھار۔
گر کی مت جیئی ائی کار۔ ان بدھ رام رمت من
مانیا۔ گیان انجن گر سب پچھانیا۔ ارباؤ۔ اک
سکھ مانیا سہج ملایا۔ نرمل بانی بہرم چکایا۔ لال
بھئے سوہارنگ مایہ۔ ندر بھئی بکھ ٹھاک رہایا۔ ۲
الٹ بھئی جیوت مر جاگیا۔ سبدرے من پر سیو
لاگیا۔ رس سنگر بہہ بکھ پرپر تیاگیا۔ بھائی بسے جم
کا بھو بھاگیا۔ ۳ صاڈ رہے بادن اپنکارا۔ چٹ پر
سیورانا حکم اپارا۔ جات رہے پت کے آچارا۔ درسٹ
بھئی سکھ اتم دھارا۔ ۴ تجھ پت کوئی نہ دیکھو
میت۔ قصو سیوؤ قصو دیوؤ چیت۔ قصو پوچھو
قصو لاگو پائی۔ قصو اپدیس رہا لو لائی۔ ۵ گر
سیوی گر لاگو پائی۔ بھگت کری راجو پر نائی۔ سکھیا
دیکھیا بھوجن بھاؤ۔ حکم سنجوگی نج کھر جاؤ۔ ۶
غرب گن سکھ اتم دھیانا۔ جوت بھئی جوتی ماہ
سمانا۔ لکھت مئے نہی سبد نیسانا۔ کرتا کرنا کرتا
جانا۔ ۷ نہ پنڈت نہ چتر سیانا۔ نہ بھولو نہ بہرم
بھلانا۔ کتھون کتھنی حکم پچھانا۔ نانک گرمت
سہج سمانا۔ ۸ ۱

پھر گورو صاحب نے فرمایا کہ بہرم بھلیکھے والی گل ہی نہیں ہوویگی میں شبد لکھت وچ چھڈ جاواں گا۔ سبد ہی میرا سریر ہے سبد ہی میری جوت ہے۔

---◆---

۸. بابا جی کی ایہہ سنہو نہی کہ سدا رہن والا پیغمبر ہووے - اجتا

اجتا کہن لگا گورو صاحب تسی اکال پرکھ دے اپنے قریب ہو تسی پھر وی کہہ رہے ہو کہ چھیتی ہی تہانوں جانا پینا ہے، ایہہ جہان چھڈنا ہے۔ کیو نہی تسی اس دھرتی تے سدا رہدے؟
گورو صاحب نے کیہا نہی بھائی جو پیدا ہویا، جاں جو رچنا وچ ہے، صورت وچ ہے، بہاؤ جو سانوں دس رہا ہے اوہ اک دن ضرور ختم ہووے گا۔ اتھوں تک کہ پنج تے وی ختم ہو جائیگے۔ اتھے ستھر صرف نرنکار ہے جس دی کوئی شکل صورت نہی۔

ایکو سروڑ کمل انوپ۔۔ سدا بگا سے پرمل روپ۔۔
اوجل موتی چوگہ ہنس۔۔ سرب کلا جگدیسے انس
۔۔ اجو دیسے سو اچے ہنسے۔۔ بن جل سرور کمل ن
دیسے۔۔

فرمایا کہ اجتیا ایہہ تان مسافر خانہ اے۔ جتھے سنجوگ وجوگ لکھے ہوئے۔

نا کو میرا قصو گہی نا کو ہوا ن ہوگ۔۔ آون جان وگچئیے دبدا ویاپے روگ۔۔ نام وہون آدمی کمر کندھ گرت۔۔ وں ناوے کیو چھوئیے جائ رساتل انت۔۔ گنت گناوے اکھری اگنت ساچا سوئی۔۔ اگیانی متہین ہے گر بن گیان ن ہوئی۔۔ توئی تنت رباب کی واجے نہی وجوگ۔۔ وچھڑیا میلے پرہو نانک کر سنجوگ۔۔

---◆---

۹. پر بابا تون اپنے آپ نون نیچاں تون نیچ نان اکھوا۔ سانوں شرم اوڈی اے۔ اجتا رندھاوا

کیونکہ صاحب دی بانی ہے:-
نیچا اندر نیچ جات نیچی ہواتی نیچ۔۔ نانگ تن کے سنگ ساتھ وڈیا سیو کیا ریس۔۔ جتھے نیچ سمالیئنت تھے ندر تیری بخسیس۔۔

بابا جی جدوں تسی اپنے آپ نون نیچاں تون وی نیچ اکھواؤدے ہو تان سانوں شرم اوڈی ہے۔ اسیں کمی کمیناں ساہمنے منہ دکھاؤن جوگے نہی رہ جاندے۔ بابا جی کدی تسی بانی وچ اپنے آپ نون کوکر تک کہہ جاندے ہو۔ بابا جی اس طرحاں کیو کردے ہو تسی؟ اجتے نے پچھیا۔

گورو صاحب نے کیہا اجتیا اکال پرکھتے انسان پرمان بس بؤے دا ہی پڑھدا ہے۔ بندہ اپنا پنکار چھڈ دیوے تان انوں گھٹ گھٹ وچ نرنکار دی ہوند نظر آئیگی۔ اوہ دنیاں دی اصلیت سمجھ چکا ہووے گا۔ سچے گورو وچ نمرتا ہے، صبر سنتوکھ ہندا ہے۔ انوں پتہ ہندا ہے کہ جتھے نمرتا تے پیار ہے اوتھے نرنکار دا واسا ہے۔

---◆---

۱۱. اجتیا کلجگ وچ لوک لنگرتے سنگیت دا سواد لین گورو درتے جانگ*

جنم ساکھی اس طرحاں لکھیا ہے:-
"تان سنسار بھائی اجتیا کلجگ وچ دھرم چھین ہووے گا۔ بھگت جو کوئی کریگا سو کیٹ کی کریگا۔ سو اپنی پرالبدھ دے واسطے کریگا، جو ہوں وڈا کھاواں، سنسار ستمنے عراگ جو ہے سبد ہے عر راگنی جو ہے سو روزگار ہے۔ اوہ اپنے روزگار واسطے گاون پڑھنگے۔ جتھے کجھ ہتھ ائے تھے ہی سناونگے اتے کھاو پیون کے میلے ہونگے۔ گورو کا ارتھ کوئی ورلا ہی جائیگا۔ سنسار سبھو سوادے ہی لگ جائیگا۔ عر شبد کوئی ورلا ہی کھوجیگا۔ عر سنگورو کی مت کھری اچی ہے۔ سو کوٹاں مدھے ہووسی۔ سو مت کیہی ہے: نامدان، اسنان، ست، سنتوکھ، سیل۔ سنجم، جپ، تپ، دھرم، بھاؤ، بھگت، غریبی، ٹہل۔ ایہہ سنگورو کی مت ہے۔"

چاہے ایہہ گلاں دسویں گورو صاحب دے پچھوں کسے ویلے دیاں لکھیاں ہوئیاں ہن۔ پر حیرانی بندی ہے کہ بھوکھانی کئی سٹیک ہے۔ آج دھارمک کاروائی 'بھاؤ-بھگت' توں بناں لنگراں تے کیرتن تگ سیمت رہ گئی ہے۔

جنمساکھی انوسار آگے گورو صاحب اکالپرکھ دی بینننتتا اتہاہ شکتیاں دا بیان کردے ہوئے دسے ہن۔ اتھے وی جو گربانی دے روپ وچ کویتا دتی ہے اوہ گورو گرتھ صاحب توں باہری ہے۔

گوسٹ انوسار گورو صاحب نے قبران تے سیرنیاں آدی وڈن والے تے کھان جان والیاں دا وی کھنڈن کیتا ہے۔

---◆---

۱۲. بابا جی ایہہ کوئے ہو سکدے اکھے جہڑا نام جیگا جم اوہدے نیڑے نہی آویگا؟

اجتے رندھاوے نے پھر بھری سبھا 'چ سوال اٹھایا کہ بابا جی ایہہ تسی کی گلاں کر رہے ہو جوویں:-

جذاک من دھیایا تہ سکھ پایا تے ورلے سنسار جیو۔۔ تن جم نیڑن آوے گر سبڈ کماوے کبے ن آوہ ہار جیو۔۔ بڈے بھاگ گڑ سیوہ اپنا بھیڈ ناہی گردیو مرار۔۔ تا کو کال ناہی جم جوئے بوجھہ انتر سبڈ بیچار۔۔

جم جنڈاژن لاگے موہ۔۔ نرمل نامردے پر سوہ۔۔ گڑ سیو منا پر جن سنگ کیجے۔۔ جم جنڈاژ جوہ نہی ساکے سرپن دس ن سکے ہر کارس پیجے۔۔

آپے سسپ سورا پورو پورا۔۔ آپے گیان دھیان گڑ سورا۔۔ کال جال جم جوہ ن ساکے ساچے سیو لو لاتی ہے۔۔ ایہہ کوئے ہو سکدا ہے اکھے جہڑا نام جیگا اوہنوں جم نہی لگیگا بھاؤ مریگا ہی نہی؟

گورو صاحب نے سنگت نوں ساری گل سمجھائی کہ دیکھو ہر جی دے من تے موت دا سایہ رہندا ہے۔ ہر کسے دے من 'چ ڈر ہندا ہے۔ موت دے ڈر نوں ہی جم کیہا جاندا ہے۔ پر جہڑا رب دی بھگتی وچ لگ جائیگا اوہنوں جگت تماشے دا گیان ہو جاندا ہے۔ (ویکھو پنہ ۱۰۸، ۱۱۴ پیڑ) نام دے سدھانت راہی پھر کام کرودھ لوبھ موہ ہنکار دی ساری کہانی صاف ہو جاندی ہے۔ بھانے دی سمجھ آچکی والا انسان سدا چڑھدی کلا وچ وچردا ہے۔ بندے نوں جیون دا راج سمجھ آ جاندا ہے۔ بندہ موت دے بھید دا گیتا ہو جاندا ہے۔ روحانی گیان وان بندہ موت نوں پرم اند دی اوستھا جاندا ہے۔ ایہو کارن ہے بھگت ہس ہس سولی چڑھدے آئے ہن۔

سو جدوں موت دا بھے ہی ختم ہو گیتے پھر کون جم جاں جمودت۔

---◆---

'اچل آئے نانکا،

نرکپری وچ جائی۔۔'

اجتارندھاوے گوشسٹ وچ آپورچی بانی دا حوالہ دے کے اجتا پچھدا دکھایا گیا کہ بابا جی ایہدا کہ مطلب 'اچل آئے نانکا، نرکپری وچ جائی۔۔'؟

پھر جو گورو صاحب دا دتا جواب دکھایا گیا ہے اوہ آج دے انیکاں سادھو فقیران تے ڈھکدا ہے۔

کیونکہ گورو صاحب توں پہلاں گرسٹ دھرم نہی سی بھاؤ ایہہ منیا جاندا سی کہ گرسٹی بندہ (پروار وچ بھاؤ ویاپیا ہویا) روحانیت دے مارگ تے نہی چل سکدا۔ جے بندے نے رب دی پراپتی کرنی ہے جاں دھرم کماؤنا ہے تاں انوں گرسٹ چھڈ سادھو بننا پو۔ گوسٹ وچ دکھایا گیا ہے کہ کوئے کلہ نوں نقلی سادھو فقیر ہونگے جو گرسٹ دے جھوٹھے اند وی ماننگے تے نال سادھو فقیر ہون دا دعویٰ وی کرنگے۔ گوسٹ وچ لکھیا ہے:-

..گورو ہوئی دسنگے باتاں کر کر اپدیس کرنگے۔۔ عر استریاں، جہانتے، کام کرودھ، لوبھ، موہ، نندا بخیلی، ..... ہن بچہ اچیا وقت آویگا جو اوہ دنیا نال موہ کرنگے عر کہنگے ہم فقیر ہیں۔"

اسیہ آج ویکھ رہے ہاں اجیہے گرواں دی بھرمار ہو گئی ہے۔ گرسٹ دھرم دا ایہہ نقلی لوک الٹا فائدہ لے رہے۔ اس بابت مثالان دین دی شاید ضرورت ہی نہی۔ کیونکہ ایہہ برائی عام ہو گئی ہے۔ بھاؤ مایہ موہ تیاگے بناں اپنے آپ نوں سادھو فقیر کھاؤن والے عام ہو گئے ہن۔ اجتا گورو صاحب گوسٹ وچ اک تھان نہی تھان تھان لکھیا ہے کہ نقلی گرواں دی بھرمار ہو جائیگی۔

---◆---

۱۴. برہما بشن مہیش، سری رام کرشن بارے تہاڈا کی ویچار ہے، گورو جی؟

گورو جی نے کیہا کہ ایہہ سبھ کتھاواں ہن کہ برہما نے سرسٹی ساجی۔ ایہو جہے اوتار لکھاں دی گنتی وچ آئے ہن۔ ایہہ سبھ اکال پرکھ سرب ویاپک نرنکار دا بھید نہی سنن پائے۔ ایہہ سرسٹی دے ورتارے نوں سمجھ ہی نہی سن سکے۔

اجتیا سکھ واسطے گورو ہی رام جاں کشن جاں برہما مہیش ہن:- گرمکھ نادں گرمکھ ویدن گرمکھ رہیا سمائی۔۔ گڑ ایسز گڑ گورکھ برما گڑ پاربتی مائی۔۔

بیٹا اجتیا جس اکال پرکھ دا میں مراسی اس آگے انیکاں برہمے وشنوتے مہیش پئے ارداساں کردے ہن۔ "کیتے پون پانی ویسنتر کیتے قان مہیس۔۔ کیتے برمے گھاڑت گھڑیہ روپ رنگ کے ویس۔۔"

بھاؤ اجتیا ایہہ سبھ نرنکار دے ساجے ہوئے ہن۔ ایہہ آپ رب نہی ہن۔ جدوں سنن اوستھا وچ نرنکار سی اودو ایہہ دیوی دیوتے کتے نہی سنن: "نہ تہ مایہ مگن ن چھایا نہ سورج چند ن جوت

ਪਾਰ .. ਸਰਬ ਡਰਸਟ ਲੋਚਨ ਅਿਹ ਅਨਰ ਇਕਾ ਨਰ ਸੋ
ਤਰਿਹੋਨ ਸਾਰ .. ੩ ਪੋਨ ਪਾਨੀ ਅਗਨ ਤਨ ਕੀਾ ਰਿਹਮਾ
ਬਸਨ ਮਹਿਸ ਅਕਾਰ .. ਸਰੇ ਚਾਕ ਤੋਨ ਪਰਿਹ ਡਾਤਾ
ਡਾਤ ਕਰੇ ਅਪਨੇ ਬਿਚਾਰ .. " ਚਾਪ ਪਿਰ ਬਹਾਨੀ ਅਜਤੀਆ ਓ
ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ :- ਨੇ ਤੁ ਸਰਗ ਮਚ ਪਿਲਾ .. ਡੋਯਕ
ਬਿਸਤ ਨਹੀ ਕਹੇ ਕਾਲਾ .. ਨਰਕ ਸਰਗ ਨਹੀ ਡਮਨ
ਮਰਨਾ ਨੇ ਕੋ ਓ ਨ ਚਾਨਡਾ .. ੩ ਰਿਹਮਾ ਬਸਨ ਮਹਿਸ ਨ
ਕੋਨੀ .. ਓਰੁ ਨ ਡਿਸੇ ਅਿਕੋ ਸੋਨੀ .. ਨਾਰ ਪਰ ਕਹ ਨਹੀ
ਡਾਤ ਨ ਡਮਨਾ ਨੇ ਕੋ ਡਕਹ ਸਕਹ ਪਾਨਡਾ .. ੬

ਰਚਨਾ ਅਕਾਲ ਪਰ ਕਹਨੇ ਪੀ ਸਬਿਹ ਰਚੀ - ਨੇ - " ਡਨ
ਕੀਨੇ ਕਰ ਵਿਕਹਨੇ ਪਾਰਾ .. ਓਰੁ ਨ ਡੋਯਾ ਸਰ ਡਨੇ ਪਾਰਾ .. ੩
ਤਰੀਆ ਰਿਹਮਾ ਬਸਨ ਮਹਿਸਾ .. ਡਿਓ ਡਿਓ ਪਾਨੇ ਵਿਸਾ .."
ਨਰਨਕਾਰ ਡੇ ਸਾਪਮਨੇ ਤਾਨ ਅਿਹੇ ਲਕਹਾਨ ਕਰੋ ਡਾਨ
ਕਸ਼ਨ ਬਸ਼ਨ ਪੈ ਗਾ ਡੇ " ਗਾਨ ਗੋਪੀਆ ਗਾਨ ਕਾਨ
ਗਾਨ ਸੀਤਾਰਾ ਡੇ ਰਾਮ .. ਨਰਿਹੋ ਨਰਨਕਾਰੁ ਸੁ ਡਾਮ .."

ਅਜਤਾ ਕਿਨਡਾ ਗੋਰੋ ਡੀ ਅਸੀਨ ਤਾਨ ਬਿਹੇ ਰੇ ਅਸੀਨ
ਤਾਨ ਅਨਾਨ ਡਿਓ ਡਿਓਤੀਆਨ ਨੋਨ ਪੀ ਰਬ ਸਮਡਹ ਲੀ
ਸੀ -

---◆---

੧੦. ਬਾਬਾ ਡੀ ਪਰ-ਨਾਰੀ-ਬਹੋਗ ਕੀ ਡੋ ਮਨ? ਅਿਹਡਾ ਡਹਰਮ ਨਾਲ ਕੀ ਸਿਨਡਹ?

ਅਜਤੀਆ ਅਿਹੇ ਪਰ-ਨਾਰੀ-ਬਹੋਗੀ ਨਰਨਕਾਰ ਡੇ ਰਾ ਡਾਲੇ
ਸਡਹਾਨਤ ਡੇ ਅਲ੍ਹ ਡੇ. ਨਰਨਕਾਰ ਨੇ ਕਾਮ ਡਾ ਕੇ ਅਤਿਪੀ
ਪੰਡੀ ਰੇ ਡਨੀਆ ਡਲੀ ਰੇ. ਪਰ ਡੋਨ ਮਨਕਹ ਅਤਿਪੀ
ਡਾ ਸਡਹਾਨਤ ਤੀਆ ਡੇ ਸੁਡ ਖਾਤਰ ਬਹੋਗ ਕਰ ਡਾ
ਡੇ ਤਾਨ ਓਹ ਡਕਹ ਪਾ ਡਾ ਡੇ. ਮੀਰਾ ਸਚਾ ਸਕਹ ਬਿਹਾਨੇ
ਓ ਡਲੀਕਾ. ਪਰ ਨਾਰੀ ਕਮਨ ਡੋਯੇ ਵਾਲੀ ਕਾਰੋਅੀ ਡੇ.
ਪੋਯੇ ਡਾ ਗਰਸੀਆ ਪੰਡੇ ਕਾਮੀ ਪੰਡਾ ਡੇ. ਅਸ ਡੀ
ਕੋਨੀ ਅਨਤਿਹਾ ਨਹੀ. ਅਸ ਓ ਖੋਾਰੀ ਪੀ ਖੋਾਰੀ ਡੇ.
ਅਿਹੇ ਨਾਮ ਡੇ ਅਲ੍ਹ ਡੇ. ਅਸ ਸਡਹਾਨਤ ਡੀ ਨਨਕਹਨਾ
ਸਮਾਡ ਵਾਸੁਟੇ ਵੀ ਗਹਾਤਕ ਡੋ ਡਾਨਡੀ ਡੇ. ਡਸਾਡਾਨ
ਡੀ ਡਰੁ ਡਨ ਸਕਡੀ ਡੇ. (ਪੋਰ ਡਿਕਹੋ ਕਾਮ ਡੀ
ਕਹਾਨੀ ਸਢੇ ੧੦੮)

ਪਾਠੇ ਕਮਨਡੁ ਕਾਪਰੀਆ ਮਨ ਤਰਸਨਾ ਅਿਹੀ ਬਿਹਾਰੀ ..
ਅਸੁਟੀ ਤਿ ਡੀ ਕਾਮ ਵੀ ਪੀਆ ਡਿ ਡਾ ਪਰ ਨਾਰੀ .. ਸਕਹ
ਕਰੇ ਕਰ ਸਿਡ ਨ ਡੀਨੇ ਲਮਿਟ ਡੇ ਡਾ ਡਾਰੀ .. ਅਨਰ ਬਕਹ
ਬਾਪਰ ਨਿਹਰਾਤੀ ਤਾ ਡਮ ਕਰੇ ਖੋਾਰੀ ..

ਸਾਡੀ ਸਰੁ ਨਾਮ ਨਹੀ ਤਰੀਟੇ ਪੋਯੇ ਕਰੁ ਗੋਆ .. ਪਰ
ਡਿਨ ਪਰ ਨਾਰੀ ਰੁ ਨੰਡਾ ਬਕਹ ਕਹਾਨੀ ਡਕਹ ਪੀਆ .. ਸਿਡ
ਡੀਨੇ ਬਿਹੇ ਕੀਟ ਨ ਡੋਯੇ ਮਨ ਮਕਹ ਮਾਪੇ ਮਾਪੇ ..
ਅਡਗਰ ਬਿਹਾਰ ਡੇ ਅਤੀ ਬਿਹਾਰੀ ਮਰ ਡਿਨੇ ਡਮ ਗੋਆ .. ੧
ਨਗੁ ਨ ਅਨਡੀ ਨਗੁ ਨ ਨਾਰੀ .. ਬਿਹਲੇ ਤਿਹ ਕੇ ਪੋਯੇ ਨੁ
ਡਾਰੀ ..

ਕੀਆ ਪਨਸ ਪਰੀਟ ਬਿਹੋ ਡਿਹਾਰੀ .. ਓਹੋ ਡੋਗੀ ਪਰ ਕਹ
ਓਹੋ ਸਿਨਡਰ ਨਾਰੀ .. ਅਿਹਨੀਸ ਬਹੋਗੇ ਡੋਯ ਡਿਨੋਡੀ ਅੁ
ਡਿਨੇ ਮਨਾ ਕੀਨੇ ਡੇ .. ੬

ਅਜਤਾ ਬਾਬਾ ਅਤੇ ਮਰਡਾਨੇ. ਪੀ: ੬੦: ਡੀ ਅਿਹੇ ਪੋਰ ਤਿਸੁਰ

ਅਿਹੇ ਪਰ ਕਹ ਅਿਹੇ ਪੀ ਨਾਰੀ .. ਅਿਹੇ ਪਾਸੇ ਅਿਹੇ ਸਾਰੀ ..
ਅਿਹੇ ਪਰ ਡਾ ਡਿਹੀ ਡਗ ਕਹਿਲੇ ਅਿਹੇ ਕੀਮਟ ਪਾਨੀ ਡੇ ..

---◆---

੧੧. ਗੋਰੋ ਡੀ ਅਿਹੀ ਨੁਕਲੀ ਸਾਡਹ ਡੀ ਕੀ ਪਿਡਾਨ ਡੋ ਵੀਗੀ?

ਗੋਰੋ ਸਾਡਹ ਨੇ ਕੀਹਾ ਅਜਤੀਆ ਡਹਰਮ ਡੀ ਗਲ ਡਾਨ
ਪਿਡਾਨ ਡੀ ਪੀ ਸਡਿਹੀ ਪਡਿਹੀ ਡੇ. ਡਿਹਰਾ ਪੰਡੇ
ਅਨਡੋਨ ਸਾਡਹੋ ਨਹੀ ਡੇ ਸਾਡਹ ਡੋਨ ਡਾ ਕੋਹਾ ਡਾ ਕਰ
ਰਿਹਾ ਡੇ ਓਹ ਅਿਹੀ ਡੋਯੇ ਕਰ ਕੇ ਪਿਡਾਨ ਓ ਡਾ ਡੀਗਾ.
ਓਹ ਅਿਹੀ ਡੇਰੀਫ ਸਨ ਕੇ ਡੋਸ਼ ਡੋਯੇ ਗਾ. ਓਹ ਅਿਹੀ
ਨਿ ਡੋਆਰੀਗਾ ਅਿਹੀ ਡਕਹ ਸਡਿਹਾਰਨ ਡੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਓ
ਰਿਹੇ ਗਾ. ਬਿਹਾ ਓਹ ਕਾਮ ਕਰੋ ਡਿਹ ਲੋਬਿਹ ਮੋਹ ਅਿਨਕਾਰ ਓ
ਗਰਸੀਆ ਰਿਹੇ ਗਾ ਤੇ ਅਿਹੀ ਪੰਡੇ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਿਡਾਨ ਓ
ਅੰਡਾ ਡੇ. ਅਿਹੀ ਲੋਕ ਪਿਠਾਨ ਓ ਡਾਲਾਨ ਡੇ ਡਿ
ਕੀਰੀਆਨ ਓ ਡੋਮੋਮਾ ਡਿਨੇ. ਪਰ ਸਡਿਹਾਰਨ ਲੋਕਾਨ ਓ
ਅਨਾਨ ਨੁਕਲੀ ਸਾਡਹੋਆਨ ਨੋਨ ਪਿਡਾਨ ਡੀ ਸਮਰੁਠਾ
ਨਹੀ ਡੋ ਵੀਗੀ.

ਗਰੁਸੁਟ ਓ ਡਾ ਕਾਲ ਪਰ ਕਹ ਡੇ ਬਿਹਾਨੇ ਓ ਡੋ ਡੋਰ ਡਾ ਗਰੁਮਕਹ
ਅਿਹੀ ਸਾਡਹੋ ਅਿਹੀ ਅਪ ਨੋਨ ਨਹੀ ਗਨਾਡੀਗਾ. ਓਪੀ
ਪੋਯੇ ਗਿਠ ਡੀ ਪੰਡੀ ਡੇ. ਓਹੋ ਪਰ ਕਸੇ ਨਾਲ ਪੀਆ
ਨਾਲ ਪੀਸ਼ ਓ ਵੀਗਾ. ਓਹੋ ਡਿਰੁ ਡੀ ਪਰ ਸੁਟੋਨੋਨ ਪੀਆ
ਕਰੀਗਾ. ਪਰ ਵੀਲੇ ਓਪਡਾ ਡਿਹੀਆਨ ਨਰਨਕਾਰ ਓ ਡੀ
ਪੋਯੇ ਗਾ.

ਬਿਹਗੁਟ ਤੀਰੇ ਮਨ ਬਿਹਾ ਡੇ ਡਰ ਸੋਪਨ ਕੀਰੁ ਡਾ ਡੋ
.. ਨਾਨਕ ਕਰੁਮਾ ਬਾਪਰੇ ਡਰ ਡੋਯੇ ਨ ਲਿਨੀ ਡਿਹਾ ਡੋ
ਅਕ ਮੋਲੁ ਨ ਬਿਹਨੇ ਅਿਹੀ ਅਿਹੋ ਡਾ ਡਾ ਡਾ ਡੇ .. ਪੋ
ਡੁ ਡਾ ਡਿਹੀ ਕਾ ਨੀਡ ਡਾ ਡੋਰ ਅਮ ਡਾ ਡਿਹਾ ਡੇ .. ਤੁ
ਮਨਗਾ ਡਿਹੇ ਡਿਹਾ ਡੇ ..

ਤੁ ਡੋ ਪੀਆ ਸੁਡਿਹਾ ਸੁਡਿਹਾ ਤੁ ਤੁ ਡਿਹੀਆ ਅਿਹੋ ..

نانک سچے نام بنّ کیا ٹکا کیا تگّ ..

---◆---

۱۷. گوشت وچّ آیا ہے کہ گورو صاحب نے بابر نوں ور کیو دتا؟

اجتے رندھاوے دی گوشت جو دسوے پاتشاہ
دے کسے ویلے رچی لگدی ہے وچّ دسیا گیا ہے
کہ گورو نانک صاحب نے بابر دے پروار نوں
بادشاہی کیو بخشئی۔ اوہ لکھدا ہے کہ سیدپر
دے حملے ویلے بہت قتلام ہوئی سی۔ گورو
صاحب دا پردا کمب اٹھیا سی۔ بعد وچّ بابر گورو
صاحب دے چرنی لگاتے بھلّ بخشائی کہ میں
دوبارہ عامّ لوکائی نوں کدی دکھ نہی دیوانگا۔
بخشنہار گورونے بابر نوں دلی دے تخت دا ور
دے دتا۔

---◆---

جدوں کلانور دا کروڑیا گورو صاحب نوں گرفتار کرن نکلیا

پکھوکے لاگے جتھے گورو صاحب نے ڈیرہ جمایا
سی اوتھے تان میلے والا ماحول بن چکا سی۔
علاقے وچّ گوگا پھیل چکا سی کہ ربّ داروپ،
مولے پٹواری دا جوائی جہڑا مودیکانا چھڈ کے
سادھ بن گیا ہے، اوہ آیا ہویا اے۔ بابے نانک دے
چمتکار دنیا بھر وچّ پرسدھ ہو چکے سن۔ ہمّ ہما
کے دنیا بھجی آرہی سی۔ گورو صاحب پر دکھی،
روگی، دردوند دی تسلی کر رہے سن۔

جدوں مصلیٰ نچّ دے فائدہ دا ہووے تان بندہ
اگلے دا مذہب نہی وپیدا۔ مسلمان وی بھجے آ
رہے سن۔ جنمساکھی وچّ اودا ہے، "ہندو،
مسلمان، جوگی، سنیاسی، برہمجاری، بیراگی،
اداسی، تپی تپیسر، بیسنو، دگمبر، گرتی، خان،
خنین، عمرے، کروڑیئے، زمیدار، چودھری جو وی
کوئی آوے پرچیا جاوے۔ سبھ استت کرن۔"

اس توں پہلاں اک گھٹنا گھٹی سی۔ گلّ کجھ
اس طرحاں کہ کلانور وکھے اک دن اوتھوں دا
کروڑیا جس دا ناں دنی چند اپنی کچھری لائی
بیٹھا سی۔ مصلیٰ کوئی سنگین سی پر پاسے
چپّ چھائی ہوئی سی کہ لاگو دی اک جوگی
کھانیاں وجاؤداتے گاؤدا کوڑ نکھٹے نانکا اوڑک
سچ رہی .. " نکلیا:-

"نانکّ اکھے رے منا سنیئے سکھ صحیح ..

لیکھا ربّ منگیسیا بیٹھا کڈھ وحی ..

طلبا پوسن آکیا باقی جنا رہی ..

اجرائیل فریستا ہوسی آئی تئی ..

آون جاؤن سجھئی بھیڑی گلی پھھی ..

کوڑ نکھٹے نانکا اوڑک سچ رہی .."

پر کسے دا دھیان جوگی دے بولاں ول گیا۔
کروڑیئے نے سمجھیا کہ میرے تے تھانا کسیا ہے۔
سپاہی بھیج کے جوگی نوں پھڑ لیا دا گیا۔ پچھیا
گیا کہ توں سانوں تھانے کیو مار رہا اسیں کھڑا
کوڑ بولیا ہے۔ جوگی نے بڑی ادھینگی ساہت
جواب دتا "جناب میں تھانوں کیو لگا تھانا مارن۔
میں تان بابے نانک دی بانی گا رہا ہاں۔" کروڑیئے
دی جدوں تسلی ہوئی جوگی نوں تان رہا کر دتا
پر دربار وچّ نانک بارے چرچہ چھڑ اٹھی۔

گورو نانک بارے ہر کسے دے منّ وچّ ڈاڈھی
رنجش سی۔ کسے نے یاد دویا کہ ایہہ اوبو نانک
ہے جس نے وچارے مولے پٹواری دی دھی ویاہ کے
پیکے بیٹھائی ہوئی ہے۔ مولے نے گورو صاحب دی
بہت بدنامی کر رکھی سی کہ کتا لاپرواہ ہے،
پہلاں ویاہ کروا لیا تے ہن گرت دی ذمہ واری
توں ڈردا سادھ بن گیا ہے۔ سبھا وچّ بیٹھے
مسلمانان نوں غصہ سی کہ کئی مسلمان وی
نانک دیاں صفتاں کر رہے ہن۔ سو کروڑیئے دے
منّ وچّ گورو صاحب بارے زہر ہور وی بھریا گیا۔

گورو صاحب نوں پکھوکے ٹکے کجھ دن ہی ہوئے
سن کہ خبر کروڑیئے تک پہنچ گئی کہ اوہ تپا
نانک پھر علاقے وچّ ڈیرہ جمائی بیٹھا ہے۔

کروڑیا گورو صاحب نوں گرفتار کرن دی منشا
نال تیار بیار ہو کے کلانور نکلن لگدا ہے۔ کلانور
ی توں پکھوکے (اج دے ڈیرہ بابا نانک لاگے) ۱۵ کہ۔
می۔ سی۔ غصے وچّ بھریا پیتا جدوں دنی چند اہل
کاراں سمیت گھروں نکلن لگا، بلاکی مار
گھوڑے تے چڑھن لگا سی کہ رکاب وچوں پیر تلک
گیا۔ بری طرحاں ڈگا۔ پگّ رڈی رڈی دور گوبے
وچّ جا پئی۔ اپسگن ہونا منّ کے جانا ٹال دتا۔

اگلے دن پھر عملے پھیلے نوں نال لے نکلیا۔ راوی
دے بیلے تکّ جا اپڑیا۔ تان رستے وچّ کانیاں وچوں
نکلدیاں مکڑی دا جالا اجیہا اکھاں وچّ پیا کہ
کجھ نظر ناں آوے۔ گھوڑے توں اتر گیا۔ نوکراں
نے صاف چھی تھان ویکھ کے چادر وچھا دتی تے
اوتھے بہہ گیا۔ اکھاں ہتھیریاں رڑکیاں۔ پانی دے
چھٹے مارے۔ پر سبھ وار تھا! نادار انھا ہو چکا
سی۔ دنی چند گھبرایا۔ نوکراں چاکراں وچوں اک
بول اٹھیا، "جناب اجازت ہووے تان میں کجھ
کہہ سکدا؟"

دنی چند نے کیہا، "بول؟" نوکر کہن لگا، "حجور
ہو سکدا ایہہ بابے نانک دی ہی سختی ہووے۔
اک مورکھ ہو سکدے، ساری دنیاں تان نہی۔
ہزاراں لوک بابے نانک ول ڈھک رہے۔" دنی
چند نے نوکر نوں کیہا کہ، "میرے منّ وچّ وی
کجھ ایہو جہے ڈراؤنے خیال آرہے سن۔"

نوکر دی دتی صلاح مطابق پھر، دنی چند بڑی

نمرتا سہايت ارداس كرتا ہے كه بابا جے تون
ظاہرہ ہے تان میرا گناہ بخش دے۔ میری نگاہ
پرط آئے۔ دنسی چند اوتھوں پیدل، ننگے پیری،
پکھوکیاں نوں تردا ہے۔ جوہیں نوکراں نے کہا کہ
اوه جے بابے نانک دا ڈیرہ۔ دنسی چند دی نگاہ
پرط اُودی ہے۔

اجتے رندھاوے دی بہکتے پہنچ بابے دے چرنی
ڈھیہہ پیندا ہے تان سارے حالاتان دا اقبال کرتا
ہے۔ گورو صاحب اوہنوں دلاسه دے گل نال
لاؤدے نے۔ کروڑیا پکا شر دھالو بن جادا ہے بابے
دا۔

بابے نانک دے ڈیرے آ (چودھری اجتے رندھاوے
دا کھوہ) تے ہی دنسی چندرات نوں رہ جاندا ہے۔
سنگتان دی وڈی رونق تے لنگر پانی دی سہولت
ویکھ کے بڑا پر بہاوت ہندا ہے۔ اودھروں کروڑیے
دا مناہت مول چند چونا پٹواری وی دنسی چند
نوں مناؤدا ہے کہ بابے نوں کسے طرحاں مناؤ
کہ ہن اداسیاں تے نال جائے تے ایتھے ہی پکا ڈیرہ
لا لوے۔

---◆---

کلانور دا سیدو گھئی

قصہ کلانور (ضلع گورداس پور) دا گھئی
گوت دا سیدو نال دا کھتری گورو صاحب دی
ایما سن کے ادھے من نال شر دھالو بن گیا۔ پہلاں
اوه خضر خواجہ نوں منن والے پیر دے جاندا ہندا
سی۔ انج گورو صاحب دی سیوا بڑے چاء تے
اتشاه نال کرپا کرے۔ اس دوران اس نے ویکھیا
کہ گورو صاحب کافی سماں پانی وچ بتاؤدے
ہن۔ کندھے بہ بہت سماں ارداساں وی کردے
نے۔ اشنان تے وی زور دندے ہن۔ پھر پاٹھ وی
دسدے ہن:

ان دپوتا پانی دیوتا بیسنتر دیوتا لوں پنجاو پایا
گھرت .. تا ہوا پاک پوت ..

سیدو دے من وچ آیا کہ گورو صاحب ضرور
پانی دے دیوتا خضر کھوازا دے بھگت ہن۔ اس
محسوس کیتا کہ گورو صاحب دا چہیرے جس
پھیلیا ہویا ہے اوه ایسے کرکے ہی ہے۔

سیدو دے من وچ آئی کہ خواجہ دی بھگتی
کرکے جے گورو نانک ایڈا رتبہ حاصل کر سکدے
ہن تان میں کیو نہی؟

کلانور دے این نال ہی نالہ کرن (جان سکی)
وہندا ہے۔ سیدو نے تپ ارمبھ دتا۔ ادھی رات
ویلے ہی جا دریا وچ اشنان کرناں۔ ورن دیوتا
جان خواجہ خضر دی بھگتی کرنی۔

اک رات سیدو کی ویکھدا ہے اک اچا لہما گہرو
ہتھ وچ مچھی چکی تریا آ رہا ہے۔ رات دے

دنی چند کروڑیا گورو صاحب دے متھا ٹیک رہا ہے۔ بی: ۴۰ تصویر

ہنیرے وچ سیدو پہلاں تان ڈر گیا۔ پھر حوصلہ
کرکے بندے نوں نمسکار کیتی تے جان پچھان
پچھی۔ اگو بندے نے دسیا کہ میں کھد خواجہ
خضر ہاں۔ سیدو پچھیا ایہہ مچھی؟ خضر کہن
لگا ایہہ مچھی گورو نانک پاتشاه دے لئی ہے۔
اج کلہ اوه اس علاقے وچ پدھارے ہوئے میں
اوتھے بھیٹ کرن جا رہا ہاں۔

ایہہ سن کے سیدو دے ہوش اڈ گئے۔ سیدو کہن
لگا جی میں گورو نانک نوں جاندا ہاں۔ اتے دل دی
ساری گل دسی کہ میں سمجھدا سی کہ گورو
نانک نے روحانیت چڑھت تہاتھوں حاصل کیتی
ہے۔

خضر نے کہا،

"نہی، نہی! میں تان جڑھ روپ وچ ہاں۔ پنجاں
تتاں وچوں اک ہاں۔ گورو نانک چیتن روپ وچ
نرنکار دا سروپ ہن۔ اکال پرکھنے گورو نانک نوں
لوکاں دے ادھار واسطے ہی بھیجیا ہے۔ میں تان
صرف تہاڈا بہرم دور کرن لئی منکھی روپ
اپنایا ہے۔"

ایہہ گلاں سن سیدو گھر جان دے بجائے اوتھوں
ہی راوی ول تر بیتے منہیرے ہی جا گورو
صاحب دے درشن کیتے۔ گورو صاحب نے کپھا کہ
سیدو کی گلّ اچ اپنے سوکھتے ہی آگئے ہو؟
سیدو نے ساری ہڈ بیٹی دسی۔

بڑی نمرتا نال بیٹی کیتی کہ گورو مہاراج میرے
تے ترس کردے ہوئے مینوں دشا دیو اس نرنکار
نوں آپاں کوے پا سکدے ہاں۔

س۔ ریراگ محلہ ۱ سن من بھولے باورے گر کی
چرنی لاگ۔۔ پر چپ نام دھیائے تو جم ڈرے دکھ
بھاگ۔۔ دوکھ گھنوں دوپاگسی کیوں تھر رہے
سہاگ۔۔ ابھائی رے اوڑ ناہی مے تھاؤ۔۔ مے
دھن نام ندھان ہے گر دیا بل جاؤ۔۔ ا رہاؤ۔۔
گرمیت پتے ساباں تے تے کے سنگ ملاؤ۔۔ تے
بن گھڑی ن جیوؤ بن ناوے مر جاؤ۔۔ مے اندھلے
نام ن ویسرے ٹیک ٹکی گھر جاؤ۔۔ آ گورو جانا
کا اندھلا چیلے ناہی ٹھاؤ۔۔ بن سنگور ناؤ ن
پائے بن ناوے کیا ساؤ۔۔ آئی گیا پچھتاونا جیو
سنجے گھر کاؤ۔۔ ۳ بن ناوے دکھ دیہری جیو
کلر کی بہیت۔۔ تب لگ محل ن پائے جب لگ
ساچ ن چیت۔۔ سب دے رے گھڑ پائے نربانی پڈ
نیت۔۔ ۴ ہؤ گر پوچھو اپنے گر پچھ کار کماؤ۔۔
سب صلاحی من وسے ہؤے دکھ جلی جاؤ۔۔
سہجے ہوئے ملاوڑا ساچے ساچ ملاؤ۔۔ ۵ سب دے

رتے سے نرمے تچ کام کرودھ اپنکار۔۔ نام سلاہن
صد سدا ہر اکھہ ار دھار۔۔ سو کیو منہ
وساریئے سبھ جیا کا ادھاؤ۔۔ ۶ سب دے سو
مر رہے پھر مرے ن دوجی وار۔۔ سب دے ہی تے
پائے ہر نام لگے پیاز۔۔ بن سب دے جگ بھولا
پھرے مر جنے وارو وار۔۔ ۷ سبھ سالابے آپ
کوؤ وڈہ وڈیری ہوئے۔۔ گر بن آپ ن چینی کھے
سنے کیا ہوئے۔۔ نانک سب دے پچھائیئے ہؤے کرے ن
کوئے۔۔ ۸ ۸

گورو صاحب نے سیدو نوں سمجھایا کہ بھائی
جڑھ وس۔۔ ستواں دی بھگتی تھانوں بھٹکاء
دیوگی۔۔ ستگورو ہی جاگدا تے چیتن ہے۔
گورو دے درتے جا سب دے پراپتی کرو۔ نام جاں
صفت صلاح ہی نرنکار نال میل دا اکو اک
سادھن ہے۔ پر نال ہی سچیت کیتا کہ ادھورا
گورو کر کے وی تسی بھٹک سکدے ہو۔ گورو اوہ
جہدی ہؤے مگ چکی ہووے جہڑا مرن دے ڈر
توں آئے اٹھ چکا ہووے۔

گورو دی شرن وچ سیدو نوں اجیہارنگ چڑھیا
کہ گورو دے سنگ ہی رہے۔ کجھ اک نیڑے تیڑے
پنجاب اندرلیاں اداسیاں ویلے وی سیدو گورو
صاحب دے سنگ رہا۔

ایہہ ساکھی ۱۰
لگپگ ساریاں
جنمساکھیاں وچ
آودی ہے۔ بالہ-۱۳۳،
پراتن-۱۴۰، بی-۴۰،
سوڈھی-۱۱۶، منی-
ی کروڑیا۔ سلطنت تے
مغل کال دوران ٹیکس
کلیکٹر (ڈپٹی کمیشنر
آدی) نوں کروڑیا کپھا
جاندا سی۔

دنی چند کروڑیا مول
وچ لاہور دا رہن والا
دھپڑ گوت کھتری سی۔
ایہدا گھر لاہور دے
کلانور دا ۱۰۰۰ سال پرانا ستھان جتھے شو مندر
دی عمارت مہاراج رنجیت سنگھ نے شاہزادہ کھڑک
سنگھ رانہی بنوائے۔
صاحب موجود ہے۔ ایہدے بابت ہور وی اک ساکھی آؤنی ہے جدوں اس
نے اپنے پتا دا سزا دھ کیتا سی۔ دنی چند دی انس وچوں ہی آگ بھگت رام
ہویا ہے جو مہاراجہ رنجیت سنگھ دے دربار وچ بخشی سی۔
راوی دریا توں ۷ ک۔ می۔ دکھن کلانور مدھکال دا مشہور شہر ہویا
ہے۔ اچے ٹیے تے واقعہ اس شہر دے لاگوں کرن نالہ گزردا ہے۔ لگپگ ۱۰۰۰
ای توں لے کے ۱۸۰۰ ای۔ تک اس شہر دی چڑت رہی ہے۔ تخت اکبری توں لے
کے ریمباد تک پنج ک۔ می۔ شہر دی لمبائی سی۔ اکبری دی تاجپوشی وی

اتھے ہوئی ہے۔ کلانور ناں اتھوں دے مشہور شو مندر 'کالیپشور' کرکے
پیا۔ بندہ بہادر نوں وی گرداس ننگل توں گرفتار کرکے کجھ سماں پنجے
وچ پا اتھے رکھیا گیا سی۔ ۱۹۴۷ دی ونڈ ویلے اتھوں دی آبادی زیادہ
مسلمان سی جہناں نوں پاکستان ہجرت کرنی پئی۔ سرحد تے ہون کرکے
ایہہ شہر وکاس پکھو پچھڑ گیا۔ اچ ایہہ گورداس پور ضلع دا معمولی
ٹھانا بن کے ہی رہ گیا ہے۔

جس نوں اچ جتے رندھاوے دا کھوہ کرکے پرچاریا جاندا ہے ایہہ ہی آ
گورو صاحب دے براجن دا پہلا استھان ہے۔ گیانی گیان سنگھ (گردھام
سنگریہ) نے لکھیا ہے بیدیاں نے ۸۰۰۰ وگھے زمین رندھاویاں کولوں
خرید لئی سی۔ سو جتھے گورو صاحب پہلی وار آکے براجے سن۔ اچ ایہہ
گردوارہ دربار صاحب ڈیرہ بابا نانک دے نال پرسدھ ہے۔ جس بارے
وستھار آگے آئیگا، بیدی دلجیت سنگھ انوسار جو موجودہ کھوہ ہے اوہ
بیدیاں نے بعد وچ لوایا سی۔ جتے رندھاوے والیاں کھوپیاں تاں کارسیوا
والے بابے ڈھاہ دتیاں سن۔

ایہہ وی خیال آؤدا ہے کروڑیئے نے کھڑ ہی گرانٹ دتی ہووے۔ پر

دھیان رہے
اوہ کروڑیا
سی بھاؤ افسر
سی۔ راجا نہی
سی۔ راجا علاق
دے مالک ہندا
ہے۔ افسر
صرف حکم دی
تعمیل کراؤدا
ہے۔

